

Dinin temel maksadı içinde ilmin yeri nedir? Fenni meselelere ne ölçüde yer verilmelidir?

Kur'ân'ın maksadı, Allah'ın varlığını ve birliğini ve isimlerin kâinat üstünde tecellilerini insanlara talim edip ispat etmek ve ondan sonra da insanları ibadete davet etmektir. Bu maksadını tahakkuk ettirmek için de kâinattan birtakım deliller serdediyor. Bu delilleri takdim ederken de her kesim insanın anlayacağı bir sadelikte, umumî ve anlaşılır şeyleri takdim eder. Yoksa gizli ve anlaşılması zor fennî şeylerden bahsetse maksat ikinci plana, maksada işaret etmek için getirilen deliller ise birinci plana geçerdi ki, bu irşat ve hitabet ilmine zıt bir durum olurdu. Kur'ân ise bundan beri ve mukaddestir.

Üstad Hazretlerinin ifadesi ile "delil müddeadan hafi olmamalı"dır. Yani tevhidi ispat etmek için getirilen delil, tevhidden ziyade izaha muhtaç olmamalıdır. Delil açık, basit ve sade olursa herkes istifade eder, ama kapalı olursa, sadece o sahanın ilim adamları o delilden faydalanır, ekser avam insanlar ondan faydalanamazlar. Burada mühim olan delilin kendisi değil, delilin ispat ettiği netice ve insanların bunu anlamasıdır.

Kur'ân'ın üslubuna bakıldığı zaman herkesin anlayacağı basit ve zahir delilleri gösterir, ince, anlaşılması zor delillere ise ipuçları ile işaret eder. Yani ekseriyeti teşkil eden muhatap kitlenin zihnî seviyesine yani avama göre hitap ediyor, azınlık olan ehl-i ilme ise karine ile hitap ediyor.

Üstad Hazretleri de aynı şekilde Kur'ân'ın metodu olan delillerin herkesin anlayacağı kadar zahir ve basit olması yolunu takip ediyor.

Mesela, kâinatta intizamın ispat edilmesi için ille de nötron ve protondan bahsetmek gerekmiyor, güneşin her gün aynı şekilde doğması, yıldızların yerli yerinde olmaları, çiçeklerin o güzel yüzleri de intizama işaret ediyor.

Ama bunun yanında ehl-i ilme bazı numuneler göstererek onları ilmî keşif ve tespitlere teşvik de etmiştir. Bugün birçok ilim dallarının belki teferruat kısmı değil, ama ana esaslarının ilham kaynağı semavî dinlerdir.

Mesela, ilk defa demirin yoğurulması ve insanlığa kazandırılması Hazret-i Davud'un (as) eliyle olmuş; ilk gemi, saat, terzilik gibi sanat ve fenler yine peygamberlerin mu'cizeleri ile insanlığa hediye edilmiştir.